

УДК 94:[378.4:39-051](477.83-25+438.31)(044)“199”

LESZEK DZIĘGIEL’S AND STEPAN MAKARCHUK’S CORRESPONDENCE AS A SOURCE FOR THE RESEARCH OF SCIENTIFIC CONTACTS OF KRAKOW AND LVIV ETHNOLOGISTS

Liliya HULOVATA

The Ivan Franko National University of Lviv,
the Mykhailo Hrushevskiy Chair of Modern History of Ukraine,
1, Universytetska str., 79000, Lviv, Ukraine

The author presents the correspondence from 1990–1991 between the head of the Chair of Slavic Ethnography at the Jagiellonian University of Krakow Leszek Dziegiel and the head of the Chair of History and Ethnography of Ukraine at the Lviv University Stepan Makarchuk. These materials illustrate the interest of the leading Krakow ethnologists in cooperation with the new ethnographic department in Lviv, as well as the possible directions for such cooperation: the exchange of scientific literature and experience in the teaching of ethnological disciplines, the common ethnographic practices of students of the Krakow and Lviv universities and others.

Key words: Stepan Makarchuk, Leszek Dziegiel, Chair of History and Ethnography of Ukraine, Lviv University, Chair of Slavic Ethnography, Jagiellonian University, correspondence.

In 1989, at the then Lviv Ivan Franko State University, took place one of the key events for its Historical Faculty: the Chair of History of the Ukrainian SSR was reformed into the Chair of History and Ethnography of Ukraine. This became possible thanks to the efforts of Stepan Makarchuk – dean of the Historical Faculty and the head of the Chair of History of the Ukrainian SSR of that time. Therefore, ethnological studies, stopped at the Lviv University in 1947 after the elimination of the Department of Folklore and Ethnography, were restored at the Chair of History and Ethnography of Ukraine.

In the “Encyclopedia of Lviv University” we can read that the Chair of History and Ethnography of Ukraine was existed in 1989–1995 at the Faculty of History. In 1995 it is divided into the Chair of Ancient History of Ukraine and Special Historical Disciplines, the Chair of Modern History of Ukraine and the Chair of Ethnology. The head of the chair was Stepan Makarchuk. At different times, at the chair worked Vasyl Inkin, Stepan Kacharaba, Yuriy Kyrychuk, Kostiantyn Kondratiuk, Oleh Mazur, Taras Maryshevych, Vasyl Mychka, Dmytro Nizovyi, Mykhailo Pasichnyk, Oleksii Sukhyi, Oksana Franko, Roman Shust, Olha Shchodra. In 1993 lectures of historiography at the chair were read by Valentyn Moroz. The chair provided teaching of courses on the history of Ukraine, the sources of Ukrainian studies, the auxiliary historical disciplines, a number of ethnographic special courses: the emergence and historical development of the Ukrainian ethnos, the historiography of history and ethnography of Ukraine, the Ukrainian folk art. The main directions of scientific

research were: the ancient, new and modern history of Ukraine, in particular, the historiography of ancient and medieval history of Ukraine, the history of monetary affairs and monetary circulation on Ukrainian lands, the history of the Cossacks, Ukrainian emigration, the history of political trends and parties, public organizations of the Eastern Galicia of the late 19th – the beginning of the 20th century, Ukrainian national liberation movement of the 40–50-ies of the 20th century; the ethnography of Ukraine, including ethnogenesis and ethnical history of Ukrainians, the history of Ukrainian ethnological science, Ukrainian folk art¹.

On the web-page of Institute of Ethnology and Cultural Anthropology of the Jagiellonian University we can find such information about the history of the Chair of Slavic Ethnography:

The teaching of ethnology at Jagiellonian University began in 1851 when Wincenty Pol, Professor of Geography and author of many valuable ethnographic publications, initiated the first lectures on general ethnography in Poland. In 1926, the Department of Slavic Ethnography was established as part of the Slavic Studies Division at Jagiellonian University under the supervision of Professor Kazimierz Moszyński. However, the unit was disbanded in 1936, after Moszyński left Poland for Vilnius. The Department of Slavic Ethnography was reactivated after World War II, again under the supervision of Professor Moszyński. In 1950, the department was incorporated into the newly opened Division of Material Culture History in the Faculty of Philosophy and History. The department became an independent unit in 1956. Following the death of Kazimierz Moszyński in 1959, the Department of Slavic Ethnography was directed by: profesor Mieczysław Gładysz (1960–1973), profesor Jadwiga Klimaszewska (1973–1980), profesor Anna Zambrzycka-Kunachowicz (1981–1987), profesor Leszek Dziegiel (1987–1999). In 1995, the Department of Slavic Ethnography was replaced by the Institute of Ethnology, later renamed the Institute of Ethnology and Cultural Anthropology. Subsequent Directors of the institute comprised: profesor Czesław Robotycki (1999–2008), profesor Zbigniew Libera (2008–2012). At the beginning of the 2012/2013 academic year, the post of Director was given to Dr Hab. Marcin Brocki².

L. Dziegiel was one of the most famous Polish ethnologists of the second half of the 20th – early 21th centuries, an Orientalist. His authorship includes such works as books: “*Węzeł kurdyjski: kultura, dzieje, walka o przetrwanie*” (1992), “*Swoboda na smyczy: Wspomnienia 1946–1956*” (1996), “*Paradise in concrete cage: daily life in communist Poland: an ethnologist's view*” (1998), collective work by his editors “*Problemy metodologiczne etnografii*” (1989), articles “*Tradycyjne budownictwo w Afganistanie jako przykład harmonii między środowiskiem pczym i kulturowym*” (1976), “*The Situation of Women in Traditional Afghan*

---

¹ Роман Тарнавський, “Історії та етнографії України кафедра,” в *Encyclopedia. Львівський національний університет імені Івана Франка*, голова Видавничої ради Іван Вакарчук (Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011), т. 1, 566.

² “Institute of Ethnology and Cultural Anthropology of the Jagiellonian University, History of the Institute,” доступ отримано 16 жовтня 2015, http://www.etnologia.uj.edu.pl/en_GB/institut/historia.

Communities” (1977), “*Życie codzienne i historia najnowsza – nowe pole badań etnologa*” (1996) etc.

As we see at least from this small list, L. Dziegiel was interested primarily in the methodology of ethnological research and the issue of general ethnology, in particular. For many years, the scholar has researched the Kurds, becoming the founder of the Polish kurdology³.

When in 1989, with the efforts of Professor Stepan Makarchuk, the Chair of History and Ethnography of Ukraine appeared at Lviv University, the Krakow ethnologists in the person of L. Dziegiel and members of the Chair of Slavic Ethnography were interested in establishing contacts with a new chair of ethnological studies. In particular, this is evident from the letters of L. Dziegiel to S. Makarchuk, dated May and August 1990 and November 1991. The directions of cooperation that were outlined by the Polish scientist were primarily in the exchange of scientific literature and experience in the teaching of ethnological disciplines (L. Dziegiel sent to S. Makarchuk copies of collective work “*Problemy metodologiczne etnografii*” and annual “*Prace Etnograficzne*”, and also volunteered to send educational programs for ethnographic courses that were read at Jagiellonian University), common ethnographic practices of students of ethnographers of universities of Krakow and Lviv, etc.

LESZEK DZIĘGIEL’S AND STEPAN MAKARCHUK’S CORRESPONDENCE

Letter from Leszek Dziegiel to Stepan Makarchuk (May 28, 1990)⁴

Uniwersytet Jagielloński
Katedra Etnografii Słowian
31-044 Kraków, ul. Grodzka 52, tel. 22-26-14

Polska, Kraków, 28.05.1990

Szanowny Panie Profesorze,

Dziś z naszej Katedry wysyłamy Panu pracę zbiorową “*Problemy metodologiczne etnografii*” oraz jeden z poprzednich numerów naszych “*Prac etnograficznych*” poświęcony fenomenowi daru w kulturze ludowej. W najbliższym czasie wyślę Panu także egzemplarz naszego dotychczasowego programu studiów etnografii na Uniwersytecie Jagiellońskim. Mam nadzieję, że to Pana zainteresuje.

---

³ Zmarł Leszek Dziegiel, *Gość Krakowski*, 8 maja 2005; Krzysztof Lalik, “Wspomnienie o Profesorze Leszku Dzieglu,” *Kurdyjskie Centrum Informacji i Dokumentacji*, dostęp otrzymano 16 жовтня 2015, <http://www.kurd.pl/wspomnienie-o-profesorze-leszku-dzieglu>.

⁴ Лист Лешека Дзенгеля до Степана Макаρχука, 28 травня 1990 р., Музей історії Львівського національного університету імені Івана Франка, архівні фонди.

Było mi miło poznać Pana oraz Pańskich pracowników w Katedrze Historii i Etnografii Ukrainy. Nasi koledzy na Uniwersytecie Jagiellońskim interesują się kontaktami z Pańską Katedrą. Nasi studenci etnografii chętnie wzięliby udział w przyszłości w wymianie wakacyjnych grup studenckich w ramach praktyk etnografii.

Raz jeszcze zapraszam Pana, Panie Profesorze do odwiedzenia naszej Katedry w czasie Pańskiego pobytu w Krakowie w Wyższej Szkole Pedagogicznej. Znajdujemy się w samym centrum miasta.

Gdyby Pan uważał, że byłoby to korzystne, to może by Pan przyjechał do nas na Uniwersytet Jagielloński także wykorzystując pośrednictwo Uniwersytetu im. T. Szewchenki w Kijowie. Oni mają co roku u nas pewną ilość miejsc dla uczonych z Ukrainy na zasadach umowy bezpośredniej między dwoma uniwersytetami: kijowskim i krakowskim. Tak czy owak, oczekuję Pana w jesieni, a tymczasem przesyłam wyrazy szacunku

Doc. dr habil. Leszek Dziegiel

The text of the letter from Stepan Makarchuk to the letter of Leshek Dziegiel dated May 28, 1990⁵

Ягеллонський університет
кафедра етнографії слов'ян
керівнику кафедри,
пану професору
Лешеку Дзенгелю

Вельмишановний Пане Професоре!

Хочу висловити Вам щиру подяку за лист, а також за надіслані раніше номери “Праць етнографічних” та книжку під Вашою редакцією “Методологічні проблеми етнографії”, матеріали якої маю намір використати у своєму вступному спецкурсі “Загальна етнографія України”. Мені незручно перед Паном за невинправдане мовчання. Просто ні новин, ні якихось цікавих пропозицій не було.

Відносно моєї поїздки до Кракова, то маю надію зробити її 20 листопада при умові, якщо на це дадуть згоду наші партнери з Вищої школи педагогічної пани професори Л. Мрочко і Ф. Кірик.

З щирою повагою,
Ваш С. А. Макарчук

---

⁵ Текст листа-відповіді Степана Макаручука на лист Лешека Дзенгеля від 28 травня 1990 р., не пізніше серпня 1990 р., Музей історії Львівського національного університету імені Івана Франка, архівні фонди.

Letter from Leszek Dziegiel to Stepan Makarchuk (August 30, 1990)⁶

Uniwersytet Jagielloński
Katedra Etnografii Słowian
31-044 Kraków, ul. Grodzka 52, tel. 22-26-14

Polska, Kraków, 30.08.1990

WPan
Prof. dr Stepan A. Makarczuk
Katedra Historii i Etnografii Ukrainy
Lwowski Uniwersytet im. I. Franko
290001 Lwów, ul. Uniwersytecka 1
Ukraina

Szanowny Panie Profesorze,

Liczę na to, że Pan będzie w październiku w Krakowie i że będziemy mogli porozmawiać w naszej Katedrze Etnografii Słowian Uniwersytetu Jagiellońskiego na temat ewentualnej współpracy naukowej naszych dwu placówek. Być może jednak będę w dniach 16–20.10.90 musiał być na międzynarodowej konferencji w Kownie. Dlatego bardzo mi zależy na wiadomości czy i kiedy Pan planuje swój pobyt w Krakowie.

Mam nadzieję, że otrzymał Pan od nas numery naszego rocznika “Prace Etnograficzne”.

Łączę wyrazy uszanowania

Kierownik
Katedry Etnografii Słowian UJ
doc. dr. hab. Leszek Dziegiel

---

⁶ Лист Лешека Дзенгеля до Степана Макарчука, 30 серпня 1990 р., Музей історії Львівського національного університету імені Івана Франка, архівні фонди.

Letter from Leszek Dziegiel to Stepan Makarchuk (November 30, 1991)⁷

Krakow, 30.11.1991

WPan
Prof. dr Stepan Makarczuk
29000 Lwów, Uniwersytecka 1
Uniwersytet im. I. Franko
we Lwowie
Katedra Historii i Etnografii
Ukrainy

Szanowny Panie Profesorze

Bardzo żałujemy, że nie przyjechał na nasze spotkanie w Katedrze w Krakowie pan Szust z Katedry Etnografii i Historii Ukrainy.

Nasza Katedra podtrzymuje gotowość współpracy z ukraińskimi etnografami ze Lwowa. Wydaje nam się, że w nowej sytuacji Republiki Ukraińskiej taka współpraca naukowa byłaby jeszcze bardziej interesująca i pożyteczna. Dlatego niezbędne są kontakty osobiste pracowników Uniwersytetu we Lwowie z nami.

Z Ukrainy był u nas na spotkaniu tylko prof. W. I. Naułko z Kijowa.

Łączę serdeczne pozdrowienia i wyrazy szacunku

Kierownik Katedry tnologii UJ
doc. dr hab. Leszek Dziegiel

**ЛИСТУВАННЯ ЛЕШЕКА ДЗЕНГЕЛЯ ТА СТЕПАНА МАКАРЧУКА
ЯК ДЖЕРЕЛО ДЛЯ ДОСЛІДЖЕННЯ НАУКОВИХ КОНТАКТІВ
КРАКІВСЬКИХ ТА ЛЬВІСЬКИХ ЕТНОЛОГІВ**

Лілія ГУЛЬОВАТА

Львівський національний університет імені Івана Франка,
кафедра новітньої історії України імені Михайла Грушевського,
вул. Університетська 1, 79000, Львів, Україна

У публікації представлено листування 1990–1991 рр. між завідувачем кафедри етнографії слов'ян Ягеллонського університету Кракова Лешек Дзенгелем та завідувачем кафедри історії та етнографії України Львівського університету Степаном Макарчуком.

Кафедра етнографії слов'ян Ягеллонського університету була заснована 1926 р. Її завідувачем став видатний польський етнолог Казімеж Мошинський (1887, Варшава – 1959, Краків), автор

⁷ Лист Лешек Дзенгеля до Степана Макарчука, 30 листопада 1991 р., Музей історії Львівського національного університету імені Івана Франка, архівні фонди.

грунтовної праці “*Kultura ludowa Słowian*” (“Народна культура слов’ян”, Краків, 1929–1939). К. Мошинський завідував кафедрою упродовж 1926–1935 та 1945–1959 рр. Одним із наступників ученого у керівництві кафедрою був професор Лешек Дзенгель (1931, Мисловице – 2005, Краків), який обіймав цю посаду впродовж 1987–1995 рр. Саме у 1995 р. Л. Дзенгель реформував кафедру етнографії слов’ян в Інститут етнології Ягеллонського університету (керував ним до 1999 р.), згодом перейменованій в Інститут етнології та культурної антропології.

Л. Дзенгель був одним з найвідоміших польських етнологів другої половини ХХ – початку ХХІ ст., орієнталістом. Його авторству належать такі праці, як книжки “*Węzeł kurdyjski: kultura, dzieje, walka o przetrwanie*” (1992), “*Swoboda na smyczy: Wspomnienia 1946–1956*” (1996), “*Paradise in concrete cage: daily life in communist Poland: an ethnologist’s view*” (1998), колективна праця за його редакцією “*Problemy metodologiczne etnografii*” (1989), статті “*Tradycyjne budownictwo w Afganistanie jako przykład harmonii między środowiskiem przyrodniczym i kulturowym*” (1976), “*The Situation of Women in Traditional Afghan Communities*” (1977), “*Życie codzienne i historia najnowsza – nowe pole badań etnologa*” (1996) та ін. Як бачимо хоча б з цього невеличкого переліку, Л. Дзенгеля цікавили передусім методологія етнологічних досліджень та питання загальної етнології, зокрема, східних народів. Упродовж багатьох років учений досліджував курдів, ставши засновником польської курдології.

Коли у 1989 р., зусиллями професора Степана Макарчука, у Львівському університеті постала кафедра історії та етнографії України, краківські етнологи в особі Л. Дзенгеля та членів кафедри етнографії слов’ян були зацікавлені у налагодженні контактів із новим підрозділом народознавчого спрямування. Зокрема, це видно з листів Л. Дзенгеля до С. Макарчука, датованих травнем і серпнем 1990 р. та листопадом 1991 р. Напрями співпраці, які окреслив польський учений, полягали передусім в обміні науковою літературою та досвідом у викладанні етнологічних дисциплін (Л. Дзенгель надіслав С. Макарчуку примірники колективної праці “*Problemy metodologiczne etnografii*” та річника “*Prace Etnograficzne*”, а також зголосився надіслати навчальні програми етнографічних курсів, які читали в Ягеллонському університеті), спільних етнографічних практиках студентів-етнографів університетів Кракова та Львова та ін.

На превеликий жаль, на той час – у період становлення етнологічних студій на історичному факультеті Львівського університету, викладачі кафедри історії та етнографії України не змогли запропонувати цікавих форм тісної співпраці з етнологами кафедри етнографії слов’ян Ягеллонського університету.

Ключові слова: Степан Макарчук, Лешек Дзенгель, кафедра історії та етнографії України Львівського університету, кафедра етнографії слов’ян Ягеллонського університету, листування.

REFERENCES

- “Institute of Ethnology and Cultural Anthropology of the Jagiellonian University, History of the Institute.” 16.10.2015, http://www.etnologia.uj.edu.pl/en_GB/institut/historia. (in English).
- Lalik, Krzysztof. “Wspomnienie o Profesorze Leszku Dzieglu.” *Kurdyjskie Centrum Informacji i Dokumentacji*. 16.10.2015, <http://www.kurd.pl/wspomnienie-o-profesorze-leszku-dzieglu>. (in Polish).
- Lyst Lesheka Dzengelia do Stepana Makarchuka, 28 travnia 1990 r, Muzei istorii Lvivskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Franka. Arkhivni fondy. (in Polish and Ukrainian).
- Lyst Lesheka Dzengelia do Stepana Makarchuka, 30 lystopada 1991 r., Muzei istorii Lvivskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Franka. Arkhivni fondy. (in Polish and Ukrainian).
- Lyst Lesheka Dzengelia do Stepana Makarchuka, 30 serpnia 1990 r., Muzei istorii Lvivskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Franka. Arkhivni fondy. (in Polish and Ukrainian).

Tarnavskiy, Roman. “Istorii ta etnohrafii Ukrainy kafedra.” V *Encyclopedia. Lvivskiy natsionalnyi universytet imeni Ivana Franka*. Holova Vydavnychoi rady Ivan Vakarchuk. Lviv: LNU imeni Ivana Franka, 2011, t. 1. 566. (in Ukrainian).

Tekst lysta-vidpovidi Stepana Makarchuka na lyst Lesheka Dzengelia vid 28 travnia 1990 r., ne piznishe serpnia 1990 r., Muzei istorii Lvivskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Franka. Arkhivni fondy. (in Ukrainian).

Zmarł Leszek Dziegiel, *Gość Krakowski*. 8 maja 2005. (in Polish).

Стаття надійшла до редколегії 26.10.2015

Прийнята до друку 21.12.2015